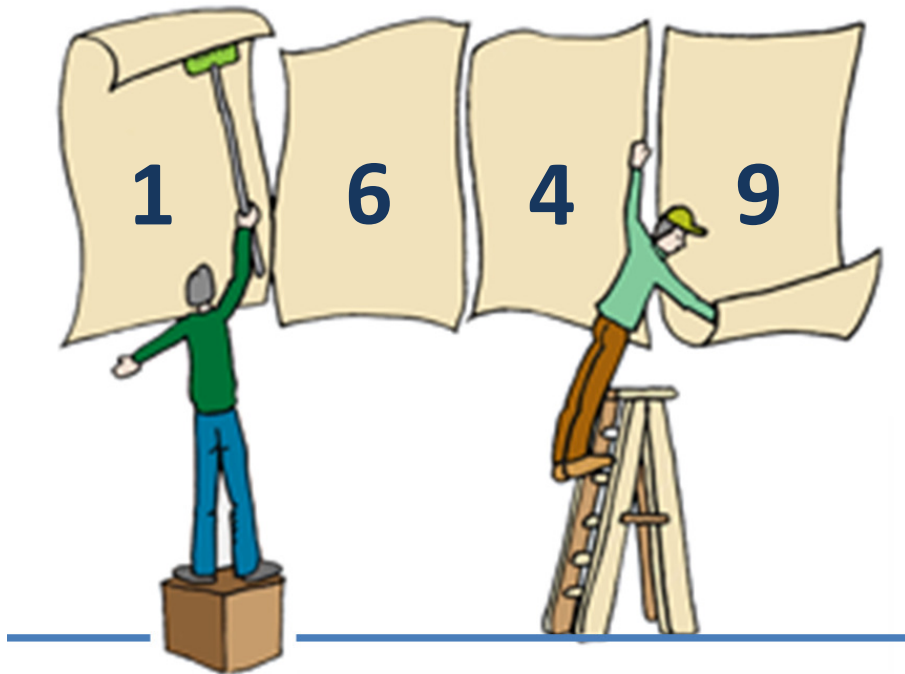

Året Var

Året Var DHF:s FÖRTECKNING ÖVER ÅRTAL I DALARÖS HISTORIA har tagits fram med hjälp av uppgifter tagna ur litteratur som berör Dalarö, sökning via Internet och med hjälp av boende på Dalarö.

**Detta är en fördjupning
av händelsen år**

Se nästkommande sidor

1649.

Infördes i Sverige gästgiveri- och skjutsförordning, den bestod sedan till 1933.

Drottning Kristina utfärdade år 1649 en förordningen "Krogare- och Gästgifware Ordningh" som blev normgivande för framtidens resor och uppehälle utmed vägarna i landet. All skjutsning och gästgivar skyldighet gick i fortsättningen genom gästgivarna som fick möjlighet att ta betalt för sina tjänster. Förordningen beskriver gästgivarnas och de resandes skyldigheter. Krav ställs på gästgiveribyggnaderna och deras utrustning.

Detta var reglerat i Gästgiveristadgan, som avskaffades 1933.

År 1638 två år efter inrättande av den kungliga tullkammaren så uppfördes Dalarö Gästgifvaregård. *"Wi Christina göre wetwrligt såsom Wij finna nödigt att ett Taffuerne eller Gästgiffuerij Wedh Dalerön må opprättadt.*

bliffua hwarest dee fremmande och waghfarande kunne för skäligh betalning medh herberge, förtähring och fordenskap försorgde warda..."

Inleder privilegiebrevet av den 9 april 1638. I fortsättningen nämns att Johan Erichsson ensam skall ha rätt att på orten hålla "Gästerij och uthsälja där Wijn, Öl och andra slags drycker som till Gästgiffuriet behöffues".

En första förordning för städerna, om tavernor och gästgiverier kom med Uppsala stadgar 1344, på Magnus Erikssons tid. Varje köpstad skulle vara försedd med två härbärgen, där resande kunde få tillgång till mat. Öl och nattlogi.

I kung Kristoffers landslag av år 1442 stadgades att tavernor skulle finnas på skjutshålls avstånd längs större vägar.

Systemet förföll med Johan III och Karl IX.

Under 1600-talet skedde en uppryckning. 1636 stadgades om mer långtgående ersättning: sex års skattefrihet på hemmanet och ingen utskrivning i krigstjänst, för gästgivaren och upp till sex drängar!

I samma skede tillkom ett fristående system för postbefordran.

1649 kom så under Kristinas tid en samlad förordning om väghållning, gästgiverier och skjutsning. I denna bestämdes också om milstolpar/-stenar längs större vägar.

Avgiftfriheten för kungs- och kronoskjutsar upphävdes 1689.

Dalarö Gästgivaregård

Del 1 Historik, byggnader, ägare och krögare

Genom sitt läge vid den södra Skeppsleden till Stockholm blev Dalarö tidigt en viktig kommunikationspunkt.

De stora segelfartygen gick till eller från Dalarö, här steg man av eller på fartygen och tog sig sträckan Dalarö – Stockholm per häst och vagn, ridande eller gående.

När isen hindrade skeppen att segla in till Stockholm lossades lasterna i Dalarö och forslades efter häst de 4 ½ milen intill staden.

För transport av personer och varor och förmedling av nyheter kom Dalarö att spela en stor roll.

Dalarös hamn utnyttjades ej enbart av handelssjöfarten utan även som örlogsstation och vid in – och utskräppning av trupper till Tyskland.

År 1645 kom drottning Christina ut till Dalarö för att se örlogsflottan löpa ut.

Det var 48 örlogsskepp som den 1 juni kl. 8 på morgonen avseglade från Dalarö.

År 1654 reste Karl X Gustav med hov från Stockholm till Dahlerhamn för att vänta på sin brud prinsessan Hedvig Eleonora.

Den som var med vid de två kungliga besöken var den berömda militären och arkitekten Erik Dahlbergh som ritade och byggde Dalarö Skans. Den ser idag ut ungefär som den gjorde på 1700 – talet.

År 1636 är ett viktigt år för Dalarö och räknas som samhällets födelseår.

Då inrättades nämligen den kungliga tullkammaren och Dalarö blev Sveriges viktigaste tullplats.

År 1638 två år efter inrättande av den kungliga tullkammaren så uppfördes Dalarö Gästgivaregård.

”Wi Christina göre wetwrligt såsom Wij finna nödigt att ett Taffuerne eller Gästgiffuerij Wedh Dalerön må opprättadt bliffua hwarest dee fremmande och wäghfarande kunne för skäligh betalning medh herberge, förtähring och fordenskap försorgde warda...”

Inleder privilegiebrevet av den 9 april 1638. I fortsättningen nämns att Johan Erichsson ensam skall ha rätt att på orten hålla ”Gästerij och uthsälja där Wijn, Öl och andra slags drycker som till Gästgiffuriet behöffues”.

Detta privilegium medförde att ingen annan krog tilläts på Dalarö vid denna tid.

Det var markägaren på Tyresö gods med slottsherren Gabriel Oxenstierna som uppförde Dalarö Gästgifvaregård och som arrenderade ut det till den av drottning Christina utsedda krögaren Johan Erichsson.

Gästgifveribygnaden låg vid den nuvarande hotellbryggan och är markerad med ”krog” på Johan Nessers karta från 1740.

Här kunde de resande besöka krogen och bli serverade mat och dryck vid bänkar och bord.

Den låg i gästgifveriets undervåning av sten och hade fönster och en spis där de resande kunde värma sig om det var kyligt. På undervåningen fanns också tre källarförråd.

Övervåningen hade en förstuga och innanför ett stort kök och två salar och fyra kamrar för övernattnin alla med fönster och spisar.

Högst upp fanns vinden med dubbla brädtak.

Till gästgifveribygnaden hörde ett stort brygghus med spis för ölbrygning och ett brännhus med spis för framställning av brännvin.

För att kunna undfägnast gästerna med mat måste krögaren hålla olika djur vid gästgifveriet och där fanns därför både fårhus, svinhus och höns hus.

Här fanns också en spannmålsbod i två våningar för låror med korn och råg.

De resenärer som kom resande med häst kunde ställa in den i stallet, som hade 12 spiltor och en stor hövind.

I anslutning till stallet fanns ett vagnslider, där man kunde ställa in sin vagn och en hästhage.

En stor vaktstuga fanns vid infarten till gästgifvaregården.

Till gästgifveriet hörde också en brunn med pump och en stor kryddtäppa för köksodling.

Nere vid vattnet låg en brygga där fartygens landstigningsbåtar kunde lägga till.

Samtliga byggnader har markerats på Lifmans karta förutom brygghus och brännhus.

I arrendet ingick förutom Gästgifvaregården med alla dess byggnader även tre hemman Kohlebottn, Wadh och en fräsegård i Sandemar by.

Bönderna på de tre gårdarna skulle betala 32 daler silvermynt till krögaren och leverera 14 sågstockar och utföra tolv dagsverken. Arrendesumman var 100 riksdaler per år. En riksdaler är tre daler silvermynt.

Johan Erichsson var krögare och arrendator under en relativt kort period.

Den som efterträdde honom var Petter von der Heide som finns noterad som krögare i kyrkboken 1644 i samband med att hans son begravdes.

Han hade innan han slog sig ner på Dalarö varit sjökapten och kallades därför även ”kapten”.

Under hans tid som arrendator och krögare tillkom den stora ”Värdshusbyggnaden” som låg på den plats där bussarna idag har hållplats vid Hotellbryggan.

Bygget blev försenat då berg måste sprängas bort med eld och vattengjutning för att få plats med den stora värdshusbyggnaden, som stod klar 10 – 15 år efter gästgiveribyggnaden, markerad med "krog" på Nessers karta.

Värdshusbyggnaden var ett envåningshus på en hög stenmur.

En stor trappa ledde upp till en förstuga med krögarens kontor.

Innanför förstugan låg krögarens bostad med kök och spis, en stor sovsal och fem sovrum, alla med fönster och spisar för uppvärmning.

Petter von der Heide tröttnade 1653 på att vara krögare efter en tvist med Marie De la Gardie.

Hon accepterade inte att han dragit av 30 riksdaler på arrendesumman för den byggnad han av egna medel tvingats bygga på grund av att värdshusbyggnaden blev försenad.

År 1653 fick Dalarö Gästgivarvärdgård en ny arrendator och gästgivare Anders Sooma, hans hustru kallades "mor i krogen" av gästerna.

De drev Gästgivarvärdgården i 33 år och var givmilda mot kyrkan. Kyrkans äldsta mässhake, som ännu finns i behåll, skänktes 1654 av dem. Det fanns en bössa på krogen där skeppare, sjöfolk och resande kunde lämna en slant till kapellet för lyckosam färd. År 1653 redovisade Anders Sooma 66 riksdaler som levererades till kyrkkassan. Anders och "mor i krogen" levererade också årligen kyrkvinet.

År 1671 under Anders Soomas tid som arrendator bytte Tyresö gods ägarinna bort tre hemmanen Kohlbottn, Wadh och fräsegården i Sandemar by till Gabriel Falkenberg, Sandemar.

Dessa tre hemman ersattes nu av hemmanet Westertorp i arrendekontraktet.

År 1705 blev krogprivilegiet och arrendet en del av tullinspektörstjänsten.

Tolle Bary var den förste tullinspektören som också var krögare.

Förutom tullinspektör och krögare var han även kyrkvärd.

Det var hans fru Elisabeth, som kallades "Lisa" som praktiskt drev gästgiveriverksamheten och som hade sitt kontor i värdshuset.

Hennes namn har gått till eftervärlden i ett diktverk av skalden Johan Runius.

"Friskens och Runii resa till Dalarön, Påskeafon 1712 i et capitel af 17 verser".

I detta lovordas speciellt värdshusvärdinnan Fru Lisa som såg till att gästerna var väl försedda med mat och dryck, i synnerhet det senare. Bl.a. den 17 versens sista rader är tillägnade henne:

"... Til ett monument, och en Wisa, Åt Fru Lisa, Fast hon bättre har förtient".

Tolle Bary och hans fru "Lisa" drev gästgiveriverksamheten 1719 när ryssarna plundrade och brände ned Dalarö Gästgivarvärdgård med alla dess byggnader samt Westertorp som ingick i arrendet.

Tolle Bary fick även sitt boningshus plundrat och nedbränt, men han hann fly med sin familj till Ösmo.

Förlusten av Dalarö Gästgivarvärdgård värderades till 29 300 daler kopparmynt av Tyresö gods dåvarande ägarinna Gustava Gyllenstierna, dotterdotter till Maria Sofia De la Gardie.

Dalarö Gästgivarvärdgård återuppbyggdes snabbt efter rysshärjningarna och Tolle Bary och hans hustru "Lisa" fortsatte att driva gästgiveriet fram till Tolle Barys död 1737.

Efter hans död överläts krogprivilegiet och arrendekontraktet på tullinspektör *Nils Sondell*.

Tolle Barys änka "Lisa" fortsatte att driva gästgiveriverksamheten några år under *Nils Sondell* och hon bor under dessa år i värdshuset.

År 1747 efter 10 år som tullinspektör och gästgivare förflyttades *Nils Johan Sondell från* Dalarö av Tullverket.

Gästgivaregårdens arrendekontrakt och krogprivilegium överläts nu på löjtnant Carl Christian Gyldener, som Tyresö gods ägare general Düring hade stort förtroende för.

Arrendet och krogrättigheter skulle aldrig mer ha någon koppling till tullinspektörstjänsten på Dalarö.

Gyldener hade 1745 tillsammans med *Nils Sondell* arrenderat hemmanet Små Dahlerne på 20 år av general Düring.

Som erkänsla för sina arbetsinsatser på hemmanet Små Dahlerne erbjöds Gyldener 1750 ett fördelaktigt arrendekontrakt av Düring.

Arrendet omfattade ej blott Dalarö Gästgivaregård med Westertorp och Stubbviken utan även hemmanet Små Dahlerne, Jutholmens krog, Ekholmens krog och Små Dahlerne krog.

Arrendekontraktet gällde ej enbart under Gyldeners livstid, utan om "han blev försedd med fru och barn" även i deras och deras efterkommandes livstid.

Skulle han ej efterlämna några arvingar ägde förvaltaren Nils Grubb Nilsson och hans hustru rätt att överta arrendet.

Gyldener kände sig nu som ägare till Dalarö Gästgivaregård.

Han beslöt att samla all gästgiveriverksamhet under ett tak i värdshusbyggnaden.

Servering av mat och dryck överflyttades från Sjökrogen, med anor från 1638, till värdshusbyggnaden. Efter ombyggnaden kom värdshusbyggnaden att innehålla matsal, kök, sovrums, sovsal förutom kontor och bostad för krögaren.

Värdshuset börjar nu benämnas "Dalarö gästgiveri".

"Krogbyggnaden" ombyggdes till bostadshus efter stängningen.

År 1796 upprättade lantmätare Lifman en karta över Dalarö där tomter och byggnader markerades.

Av kartan framgår att den ursprungliga gästgiveritomten har uppstyckats i tre arrenden, tomt 4,5, och 12.

Detta skedde troligen i mitten på 1750-talet i samband med att krogen stängde och all gästgiveriverksamhet samlades i värdshuset.

Tomt nr 5 med "krogbyggnaden" och tomt nr 12 med vaktbyggnad och fähus har avstyckats och arrenderats ut.

Gästgiveriarrendet består nu av tomt nr 4 med tillhörande byggnader.

Den 4 januari 1776 undertecknades ett avtal mellan Gyldener och Överstyrelsen för Kronobrännerierna om övertagande av hans arrendekontrakt där Dalarö Gästgivaregård ingick.

År 1800 försåldes och uppdelades Tyresö Gods.

"Skärgårdsdelen" där Dalarö Gästgivaregård ingick såldes till grevinnan Frederica Brita Bonde, Trolleholms Säteri i Skåne.

Kronans arrende var ännu i kraft 1800 då grevinnan Bonde avslutade sitt köp av "Skärgårdsdelen".

Samma år träffades en överenskommelse om arrendekontraktets upphörande.

År 1802 köper Carl *Peter* Blom "Skärgårdsdelen" av grevinnan Bonde och blir ägare till Dalarö Gästgifvaregård.

Köpebrevet inlämnades den 16 november 1802 till höstetinget vid Sotholms härad i Västerhaninge Tingshus och blev "Ijudligen uppläst och intaget i lagfartsprotokollet".

Först efter att köpebrevet blivit uppläst en andra gång vid vintertinget och en tredje gång vid sommaringet, intygades riktigheten av häradsrätten vid höstetinget den 15 november 1803.

Troligen är det sjörövarskrönorna om Carl *Peter* Blom som gör att häradsrätten vill övertyga sig om att allt har gått rätt till.

Carl *Peter* Blom uppför 1810 ett stort stenhus i två plan med vindsvåning på gårdsplanen till Dalarö gästgiveri.

Huset benämns "Stenhuset" och var troligen Dalarös första "hyreshus".

År 1818 dör Carl *Peter* Blom och Anders Berg tar över.

Av hans dagbok framgår att en del underhållsarbeten har utförts på gästgiveribygggnaden.

År 1822 färdigställs den utvändiga trappan och sommaren 1825 belades taket med nytt taktegel.

Takteglet hämtades med storbåten från Ekhamra och Tyresö Tegelbruk.

Troligen hade tillverkningen av tegel upphört vid Tegelbruket invid Kolbotten.

Det var under Coopverdie Captain Hellströms tid som arrendator 1856 – 1876, som Dalarö på allvar befäste sitt anseende som Stockholms mest fashionabla sommar- och badort med gästgiveriet som den självklara träffpunkten.

Alldeles intill gästgiveriet låg den stora ångbåtsbryggan som dagligen besöktes av sommargästerna för att ta del av det senaste "skvallret" på byn, men också för att hålla uppsikt över vilka som anlände eller gav sig av.

1865 insattes ångbåten Jacob Bagge i reguljär trafik på Dalarö.

Hon var lång och smal och drevs av hjul med rörliga skovlar.

Först 1876 när ångfartyget Dalaröström insattes i trafik fick sommargästerna en riktigt bekväm resa från Stockholm till Dalarö

1865 uppfördes varmbadhuset i Fiskarhamnen med sitt torn, där stockholmarna även kunde få medicinska bad med tång och gyttja.

I början på 1860-talet uppfördes det förnämliga societetshuset.

För Dalarö gästgiveri kom verksamheten att förändras.

I början av 1860-talet började handlare att öppna affärer på Dalarö.

Westenius affär var den första och öppnade 1859.

Krögaren behövde inte längre hålla djur i svin- och fårhus vid gästgiveriet.

Gästgiveriets skyldighet att hålla skjutshästar upphörde på 1870-talet.

Arrendatorn och sjökaptan Hellström kunde nu helt ägna sig åt att driva hotell- och restaurangrörelsen.

Gästgiveriets privilegier att på Dalarö ha ensamrätt att utskänka brännvin upphörde under denna period. Men gästgiveriet hade kvar rättigheten att utskänka brännvin och andra spritnära drycker fram till kl. 23.00 alla dagar.

Även på sön- och helgdagar med undantag för när gudstjänst hölls i Dalarö kyrka.

En liten anekdot om superiet på Dalarö:

I en skrivelse till Dalarö kommunalnämnd år 1869 låter lotskapten W. Thornader påskina att Dalaröbefolkningen hemfallit åt superi och lättja.

Thornader ville avskaffa gästgiveriets utskänkningsrätt för att göra slut på superiet.

Han förklarade också att de som röstade emot hans motion skulle få sina namn införda i tidningarna.

Slutligen strandade hela saken på att Dalarö gästgiveri hade en utskänkningsrätt som endast kunde sägas upp av Kungl. Majt.

Kommunen kunde således ej tillstyrka Thornanders önskan om att "torrlägga" Dalarö gästgiveri.

När sjökapten Adolf Fredrik Hellström tog över arrendet 1856 så bosatte han sig på Dalarö gästgiveri tillsammans med sin fru Anna Sophia Södergren.

De fick tillsammans en son och två döttrar alla födda på Dalarö.

Första dottern döptes till Adolfina Fredrika.

De första fem åren var Hellström både arrendator och källarmästare.

När kontraktet förnyades 1861 anställdes Johan Magnus Eklund som källarmästare.

Johan Eklund var från Eksjö och hade tidigare hunnit med att driva handel i trakten av Västerås.

När Anna Sophia Berg 1864 förlänger arrendekontraktet i 10 år till 1876 vågade Hellström tillsammans med källarmästare Eklund satsa på en om- och tillbyggnad av Dalarö gästgiveri och lyfter standarden så att den blev i klass med de bästa Stockholmsshotellen.

Tillbyggnaden mot sjön med balkonger tillkom troligen då.

Stället blev berömt för sin goda mat som ansågs bättre än den välkänt goda på Societetshuset.

Källarmästare Johan Eklund var den som tog emot sommargäster och bidrog till att hotellet fick ett bra rykte.

Dalarö Hotell kallades därför även för "Eklundshof" efter honom.

När källarmästare Eklund slutar 1871 så återinträder Hellström som källarmästare fram till november 1873 då Octavia Hultman anställs som restauratris för att driva Dalarö Hotell.

Johan Eklund och Octavia Hultman var båda födda och uppväxta i Eksjö och kände troligen varandra.

Octavia Hultman arbetade som krögarmamsell i Göteborg innan hon sökte tjänsten som restauratris på Dalarö Hotell.

A.F Hellström drev Dalarö gästgiveri i 20 år fram till 1876.

Fram till sin död 1878 är Hellström med familj kyrkobokförda på antingen tomt 4 eller tomt 5.

Kyrkoboken skiljer ej på tomterna.

År 1876 dör Anna Sophia Berg och 1879 förrättas laga skifte mellan Carl Gustav Berg och Anders Petter Berg.

Vid förrättningen närvarade källarmästare Anders Lindgren.

Värdet på arrendet Dalarö gästgiveri utgjordes till 2/3 av byggnader och till 1/3 av åkermark enligt förrättningen.

Åkermarken jämte Aspön tilldelades Carl Gustav Berg.

Byggnaderna tilldelades Anders Petter Berg.

För Anders Petter var arrendepengarna från Dalarö gästgiveri hans viktigaste årliga inkomstkälla. Men redan år 1881 tvingas han på grund av dåliga affärer och spelskulder att sälja gästgiverifastigheten till målarmästare Martin Eklund från Stockholm.

Mamsell Octavia Hultman fortsätter som restauratris under den nya ägaren Martin Eklund. Eftersom det var Hultman som styrde och rådde med allt på hotellet så kallades hotellet också för "Hultmans hotell".

Förutom ett ständigt växande antal bad- och sommargäster frekventeras "Hultmans hotell" även av en grupp konstnärer, som tidigt på 1880-talet hade bildat något som kallades för "Dalarökolonin". Några av de stora konstnärerna var Anders Zorn, Ernst Josephson, August Strindberg, Carl Larsson och Richard Berg.

Den sista sommardagen som hotellet hade öppet den 30 september 1890, blev en ödesdag i Dalarös historia, nästan jämförbar med när ryssarna anföll sommaren 1719. Elden bryter ut i vindsvåningen på Dalarö Hotell.

Några minuter senare står hotellets tak i ljusan låga och snabbt var hela hotellbyggnaden övertänd. Eld och gnistor far över Odinsvägen och antänder byggnaderna på andra sidan. Man får i den hårda vinden inrikta sig på att begränsa elden och skydda omgivande byggnader. Den första åtgärden blev att hindra elden att sprida sig till "Stenhuset", vilket man lyckades med. Hur branden uppstod är inte klarlagt.

Hotellbyggnaden var endast försäkrad till 15 000:- och lösöret till 10 000:- varför ägaren, Martin Eklund, kom att göra en stor förlust.

Efter branden uppförde Martin Eklund ett nytt flott hotell.

Första våningen innehöll en matsal och en danssalong.

Andra våningen innehöll sex rum och ett av rummen var iordningsställt för kung Oscar II:s räkning. Vidare fanns en bar på hotellets baksida kallad "Bakfickan" för de som ville fokusera på alkoholhaltiga drycker.

Torsdagen den 4 juni 1891 annonserade mamsell Hultman i Dagens Nyheter att Dalarö Hotell och restaurang hade öppnats åter den 1 juni och tar emot gäster för längre eller kortare inackordering. Sommarlivet på Dalarö kunde nu återgå till det vanliga.

Sommaren 1892 låg Hans Majestät Oscar II med sin ångbarkass Drott utanför Dalarö.

Han blev då inbjuden till en soaré med musik och dans på Dalarö Hotell.

Till festens musikaliska avdelning bidrog operasångerskan Selma Ek.

Octavia Hultman kom att bli en levande personlighet på byn.

Det fanns inte en bybo eller sommargäst som inte visste vem Octavia var.

Om somrarna hade hon sina båda äldre systrar Mathilda och Carolina som extrahjälp med serveringen. Eftersom alla tre hade en borgerlig bakgrund från Eksjö och förblev ogifta var det naturligt att de av Dalaröborna och sommargästerna titulerades med mamsell.

Självaste August Strindberg låter mamsell Octavia skymta förbi i novellen "Min sommarpräst".

Octavia Hultman hade sin bostad på undervåningen i "Stenhuset" strax ovanför hotellet.

Bostaden hyrde hon av Carl Gustav Berg.

Octavia bodde kvar i sin bostad tills hon dog 1915.

Hon hade då hunnit bli 76 år och är begravd på Dalarö kyrkogård.

1907 övertogs Dalarö Hotell av hotelldirektören Carl Löfvander från Stockholm som parallellt drev Hotell Kronprinsen på Drottninggatan.

Carl Löfvander kom från fattiga förhållanden i Småland.

Han utvandrade till Amerika i unga år och arbetade som bartender, bl.a. i Chicago.

Så småningom flyttade han tillbaka till Sverige, där han fortsatte inom bar- och restaurangvärlden på det legendariska Hotell Rydberg och senare på Grand Hotell.

Carl Löfvander bodde med sin familj i "Villa Solglittret" på Wallinvägen 9, Dalarö.

Det var Carl Löfvander som 1919 lät uppföra musikpaviljongen på höjden framför hotellet.

Musikpaviljongen hade tidigare stått längst fram på Strömparterren i Stockholm, där statyn "Solfångaren" idag står.

Efter en utflykt till den stora konstindustriutställningen på Djurgården 1909, där paviljongen byggts upp på en restaurangbåt, köptes den av Carl Löfvander.

I paviljongen var det ofta dans till orkester.

1913 köper Carl Löfvander den ståtliga privatvillan ovanför musikpaviljongen, villan hade uppförts 1907 av sonen till handlaren Anders Olsson.

Privatvillan kom att ingå i hotellanläggningen under benämningen "Vinterhotellet".

1917 dör Carl Löfvander och hotellanläggningen säljs till AB Dalarö Hotell med Sven Erik Blomqvist som VD.

På 1950-talet minskade intresset för Dalarö som semesterort. Dalarö Hotell fick problem med att överleva och förföll.

År 1958 planerades ett nytt stort konferenshotell på Dalarö av de tre intressenterna Reso, Svenska BP och Österhaninge kommun.

Det småruffiga Dalarö Hotell skulle rivas och ge plats för ett konferenshotell med insprängd swimmingpool i Amerikaberget och med dansgolv av mässing med roterande ljusramp.

En arkitektskiss visar att det nya huvudhotellet är tänkt att sammanbindas med gamla "Stenhuset" genom en tillbyggnad, som också blir entrén till det nya konferenshotellet.

Förstudien visade att projektet inte skulle bära sig varför det lades ned.

Österhaninge kommun beslöt vid sammanträde den 28 oktober 1963 att inköpa Dalarö Hotell med annexet "Stenhuset", vilka i många år stått tomma.

En förutsättning för köpet var att Riksantikvarieämbetet tillät rivning av de båda husen.

I en skrivelse 9 november 1963 förklarar ämbetet att det icke motsätter sig en rivning.

Husen dokumenterades 1963, före rivningen, av Stockholms Läns Museum.

Bilderna finns i DHF:s fotoarkiv.

År 1965 fattade Österhaninge kommunalnämnd beslut om rivning.

Dalaröborna opponerade sig och höll protestmöten.

De kunde acceptera att hotellet revs men ville rädda "Stenhuset".

Idag finns ingenting kvar och platsen där byggnaderna stod är nu en vändplan.

DALARÖ GÄSTGIVAREGÅRD

Del 2: Gästgiveristadgan, skjutsavtal och arrendekontrakt

Gästgiveristadgan

Före tillkomsten av gästgivaregårdar längs de större vägarna fanns inga matställen och övernattningsplatser.

Varje bonde måste vara beredd att ta emot resande som gäster, samt ge dem kost, logi och hästfoder.

De som reste i kronans ärende hade rätt att kräva denna tjänst gratis.

År 1649 utfärdade drottning Christina en ny gästgiveristadga med bestämmelser om väghållning och införande av milstolpsystemet varmed gästgiveriskjutshållning och väghållning knöts samman till ett integrerat kommunikationssystem.

Gästgiverierna längs vägarna fick nu överta kravet om skjutsning, mat och logi och vägunderhåll från bönderna och fri gästning förbjöds.

För gästgiverierna fanns anvisningar om hur rum och matsal skulle se ut och skötas.

Här är några andra exempel:

En avdelning skulle finnas för finare folk och en för vanligt folk.

Se till att kniv, gaffel och sked ej ha den ringaste matrest på sig från föregående måltider.

Då servett framställles bör den vara ren.

Skär ej brödsnivorna tjockare än $\frac{1}{4}$ tum.

Bjud ej resande härsket smör eller illafarna ägg.

Tag bort alla cigarrstumpar från blomkrukorna.

Håll rummen varma då kall väderlek inträffar, även om inga resande

för tillfället finns i dem.

Som ett verksamhetsstöd åtnjöt gästgivaren skattelättnader och monopol på försäljning av brännvin.

Vidare slapp krögaren och upp till sex drängar utskrivning till krigstjänst.

Stödet var också en kompensation för att man tagit över vägunderhållet från bönderna.

Inspektion av att gästgivaregårdarna uppfyllde kraven enligt gästgiveristadgan ingick i vägmästarens arbete.

Det var skillnad på krogar och gästgivaregårdar.

Krogarna betraktades av myndigheterna med misstro och hade inga privilegier.

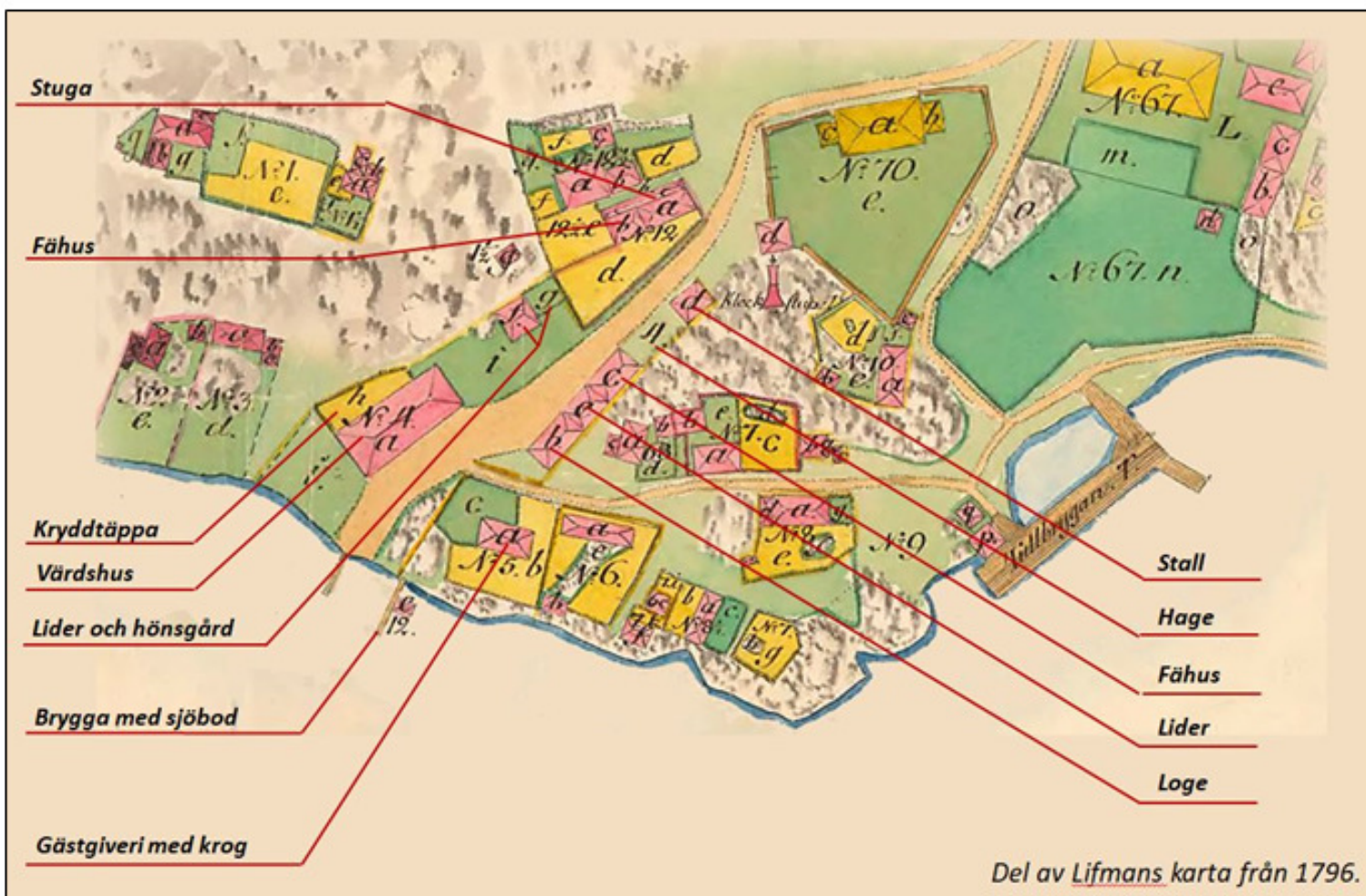
Gästgivaregårdarna hölls under armarna av stat och kyrka, som också nyttjade dess lokaler.

Beroende på ärendets karaktär och var brottsplatsen låg, flyttades ibland tingsförhandlingarna från Tingshuset i Västerhaninge till Dalarö Gästgivaregård.

Vidare skedde skatteuppbörden, d.v.s. inkrävande av skatt och mantalsskrivning för Dalarö socken på Gästgivaregården.

På 1740-talet hölls möten på Dalarö krog när Krontiondet skulle fördelas mellan Tyresö gods, Dalarö kapell, Ornö kapell och Nämndö kapell.

Krontiondet var en tiondel av vad gårdarna producerade och fördelades så att kronan/staten fick 2/3 och kyrkan fick 1/3.

Dalarö gästgivaregård.

Kartan är uppritad på beställning av Tullverket så den visar inte alla byggnader i närheten av krogen.